

התורה והמצוה

עלון בענייני מצוה הלכה מנהג ועיונים בעבודת ה'

עלון מס' 34

אלול ה'תשפ"ה

פרשת כי תצא

פרשת כי תצא

הפעם אפתח בתמצית דברים מתוך שמע ישראל מאמרו הנפלא היומי של הרב יהודה אפשטיין שליט"א. הדברים הנפלאים יכולים לשמש כמבוא לפרשתנו, המונה כשבעים וארבע מצוות (יותר מכל פרשיות התורה).

פרשת כי תצא היחס ל'זכויות הפרט' – השקפת התורה הקדושה מול השקפת המערב

פרשתנו גדושה בדינים רבים מסוגים שונים, ונשתדל במסגרת זו לעמוד על הרעיון הכללי שעומד מאחורי כל אותן מצוות אשר ניתנות לעם העומד לרשת את אדמתו ולהקים עליה את החברה התורנית הרצויה. וכשמעיינים בדברים רואים, כי אכן ישנה כאן מטרה אחת, והיא הקמתה של אותה חברה מושלמת, בה האדם משתעבד לבוראו ומגשים את תכלית הבריאה. לשם כך, נוקטת התורה בכמה אמצעי זהירות, על-מנת שאותה מטרה אכן תושג ולא תוחמץ חלילה בשל כל מיני גחמות של אנשים קטנים חסרי דעת, אשר רואים בערכים אחרים כנכבדים יותר מהקמת החברה בה ה' חפץ.

זהו המהלך הכללי השזור לכל אורך הפרשה, המתחילה מפרטי הדינים של מלחמת הרשות, בה אנו יוצאים על אויבנו ללא רחמים. וכך מפורש בחז"ל עוד בפרשה הקודמת ביחס לביטוי הפותח את פרשתנו (ומופיע גם שם) – **כי תצא למלחמה על אויבך** – מהו על אויבך? אמר הקב"ה - צאו עליהם כאויבים, כשם שאינם מרחמים עליכם כך אתם לא תרחמו עליהם" (תנחומא. שופטים, סימן טו). האויב מפריע להקמת החברה התורנית בה אנו רוצים, ועל-כן נחרץ דינו. אין כאן שאלה האם אולי יש 'ערבים טובים', 'חפים מפשע', 'בלתי מעורבים' וכיוצא בכך. התורה כלל אינה מעוניינת אם יש או אין. התורה מציבה בפנינו מטרה – הנחלת ארץ ה' לעם ה' וכינון ממלכת התורה בתוכה. עבור התורה, האוכלוסיה העוינת כולה היא בגדר מפריע, ולכן אסור לרחם עליהם.

דיני הנחלות אף הם אינם מתחשבים בנטייתו האישית של האב, כי אם בקיום הצדק התורני של העדפת הבכור, וביתר שאת הדברים באים לידי ביטוי בסוף הפרשה כאשר אנחנו פוגשים את מצות יבום, בה אדם מצווה לקחת אשה משום שאחיו מת בלא בנים והותיר אותה לפניו. המשכיות המשפחה קודמת לאי אלו שיקולים שיכלו להיות לאותו איש שלא חטא כלל, והתורה מורה לו להתחתן דווקא עם אשה מסוימת, או לעבור את הטקס המשפיל של חליצה. בן סורר ומורה אף הוא, כפי שאומרת המשנה, "נידון על שם סופר" (סנהדרין ע"א), ועל-אף שלא חטא בדבר שמתקרב לכך שיגיע לו עונש מוות, הוא מוצא להורג בכדי להגן על החברה מפניו. דיני הגרים מעמון ומואב, מצרים ואדום אף הם אינם עולים בקנה אחד עם הרעיון המערבי, שלפיו אל לו לאדם להיענש על דבר שאינו באשמתו, וכן ניתן למצוא בעוד רבות מהמצוות המובאות כאן, וכמובן – זכירת מעשה עמלק ומחייתו, מצוה הגורמת לכאבי בטן ללא מעט 'דתיים ליברליים'.

הדינים הללו היו נפסלים היום על-ידי בג"ץ על-סמך חוק יסוד כבוד האדם וחירותו! אך כאן טמון ההבדל בין תורת ה' התמימה, שפיקודיה ישרים ומשמחי לב, לבין הדמוקרטיה המערבית המתהדרת בנוצות של נאורות וקדמה, שאינן אלא כסות לערוות הבהמיות המצויה תחתיהן. הדמוקרטיה אינה רואה ערך בהבאת העולם לידי תכליתו, כי השקפת המערב הליברלי, אינה מכירה בבורא שהחליט לבראו. לכן, הערך היחיד שישנו הוא אותו חופש, בשמו ניתנת לגיטימציה לכל תועבות החברה. אולם התורה קובעת שה' ברא את העולם, וודאי קבע לו תכלית. התכלית היא אותה חברה תורנית, המביאה את האדם להידמות לבוראו, להיות מרוסן בתאוותיו ולדעת לוותר על תענוגים בני חלוף עבור ערכים נעלים. אכן, התורה מגבילה את האדם, ודווקא הגבלה זו - היא שמבדילה בין האדם לבהמה.

דברנו על 'חוק כבוד האדם וחירותו'? כבוד האדם האמיתי בא לידי ביטוי כאשר הוא זוכה להידמות לבוראו, וחירותו האמיתית אינה מושגת אלא כשהוא משועבד למצוות התורה. 'זכויות הפרט' אינן ערך מקודש כאשר הן מביאות את האדם לידי סחי, מיאוס וגועל. חשוב שנזכור זאת כאשר העולם שמסביבנו מאשים אותנו בשם הנאורות המדומה בפרימיטיביות ובחשכת ימי הביניים. האור האמיתי נמצא בתורה הקדושה, והמנורה שבהיכל היא ביטוי לאותו האור. הרומאים חגגו את בירת המנורה והציגו אותה בשער טיטוס, משום שחשבו שבנטילתה בא הקץ על האור התורני, האור שמאיר מעבר למושגים הגשמיים ולעולם החומר, האור שמרומם את האדם באמת, אך האדם המערבי אינו מסוגל להכיל אותו, משום שהוא אינו נמדד בכלי המעבדה שאינם מכירים אלא את החומר המתכלה.

עם ישראל שב לארצו, וקרוב היום בו נשוב אל בית חיינו ותפארתנו ונדליק שוב את המנורה הטהורה. אך גם עד אז, עלינו לשגן לעצמנו ולבנינו, שהאור האמיתי אינו שוכן בהיכל תרבות המערב, אשר הביאה חושך ועכירות לעולם כאשר רוקנה אותו מה' יתברך. על זה ניטש בזמנו מאבק החשמולאים ביוונים, ויותר מכך – במתיוונים שבתוכנו, ועל זה ניטשת המערכה הרעיונית גם בימינו בין צאצאיהם הרעיוניים של שני המחנות.

ברוך הוא אֱהִינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת.

(* התייחסתי כבר מספר פעמים לאותם 'כאבי בטן' של אותם יפי נפש הנוכרים כאן. כמו למשל בעלון החדשי של קהלתנו מס' 24 כסלו פה, במדור **דבר יום ביומו**, ובהרחבה במדור **הרחב דבר**. שם נגעתי בעניין זה בהקשר לתפלה על הרשעים שימותו. כמו כן, התייחסתי לתופעה אחרת מאותו שרש בעלון החדשי מס' 12 (טבת פד).

ציון 9. בעניין זה מוקלטת הערה או הרחבה בקו השיעורים: 0773541079. שולחן 8: ניתן להקליט הודעות (ההודעה עצמה לא תושמע בקו). שולחן 1: מאמרי המשך והרחבה לדברים שבעלון, ותגובות להערות.

כִּי יִקְרָא קֶן-צִפּוֹר | לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ בְּכָל-עֵץ | אִו עַל-הָאָרֶץ אֲפָרָחִים אִו בִּיצִים וְהָאֵם רִבְצָת עַל-הָאֲפָרָחִים אִו עַל-
הַבִּיצִים לֹא-תִקַּח הָאֵם עַל-הַבְּנִים:
שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת-הָאֵם וְאֶת-הַבְּנִים תִּקַּח-לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים:

בשני פסוקים אלו יש לאו ועשה. לאו: לא תקח האם על הבנים, ועשה שלח שתשלח את האם.

למצוה זו (או ליתר דיוק: שתי המצוות הללו) נאמרו מספר טעמים. בספר החינוך כתב טעם נפלא המבאר גם את שכן המצוה הזו. וכן הביא טעם נוסף שכתב הרמב"ם, ואת דברי הרמב"ן המבאר יותר דברי הרמב"ם. בדברי החינוך אנו מוצאים יסוד גדול הנוגע לקיום מצוות רבות. כדאי לקרוא כל מה שכתב בשרשי המצוה הזו.

והנה, בין לפי פשט הפסוק ובין לפי הטעמים שנאמרו במצווה זו, ובעיקר לפי המבואר בגמרא במכות, בפשוטות אין כל טעם ועניין לקיים מצות שילוח הקן אם אינו צריך את האפרוחים או הביצים. משום מה, בדורנו יחד עם שלל הסגולות שלרובן ככולן אין טעם וריח, מנסים רבים להלביש גם מצוות מסויימות בלבוש המוצא חן בעיניהם. מדי פעם מתפרסמות מודעות על אפשרות נדירה לקיום מצוות שילוח הקן וכו'. וכמובן מדברים על "סגולות ידועות" מי שיקיים מצוה זו. אם חז"ל הזהירו מלעשות מידותיו של הקב"ה רחמים, איני יכול להעלות על דעתי מה היו אומרים על העושה מידותיו של הקב"ה... אגב, יש גם המבקשים תשלום על כך (מסתמא עושים על זה כסף לא רע. אך אכמ"ל).

בין המהדרים לקיים למצא הזדמנות לקיים מצוה זו, יש הטוענים כי בזמנים מסויימים יותר מתאים לקיימה, ובזמנים אחרים אין ראוי (או אפילו 'אסור') לקיימה. איני יודע מי אינו ירא לדבר כך על מצוות התורה הקדושה, אותה אנו מצווים לקיים כל ימי חיינו.

פעמים רבות, החיפוש אחר מצוות "נדירות" כאילו כדי לקיים את כל תרי"ג המצוות, במקום לגרום ליותר דבקות בקב"ה עלול לגרום ח"ו את ההיפך. אמר לי פעם תלמיד חכם אחד שליט"א על חלק מאנשי אותם חוגים 'הם רוצים לקיים את תרי"ג המצוות, אך בלי הקב"ה באמצע.

אכן, שאיפתנו לקיים את כל תרי"ג המצוות, אך אין אדם בעולם אפשרות ליהודי אחד לקיים את כל המצוות. עלינו באמת לעשות הכל כדי שכל כלל ישראל יקיימו את כל התורה כולה (וגם אז, לא בהכרח שאת כל המצוות יקיימו. מצוה כמו שילוח הקן, לא אמורים לקיימה אם אין מי שצריך את האפרוחים או הביצים. בדיוק כמו שאין עניין בקיום מצוות שחיטה אם אינו מעוניין לשחוט ולאכול.

שְׁלִישִׁים יוֹם קוֹדֶם יוֹם הַכִּיפּוּרִים

הזכרתי כבר בעלון קודם את נבואת חגי בחדש אלול בה התלונן על כך שעם ישראל עדיין לא בונים את בית המקדש. צריך לזכור כי בזמן שבת המקדש היה קיים, היה עיקרו של יום הכיפורים בבית המקדש! אף שוודאי לא כל עם ישראל עלו לביהמ"ק ביה"כ שאינו אחד מג' רגלים (אם כי היו שם רבים שבאו לראות את עבודת הכהן הגדול), אך ודאי שעיני כל עם ישראל היו על הנעשה בבית המקדש. יש לזכור כי כל עוד לא נבנה בית המקדש, הרי שחסר לנו ביום כיפור את עיקר היום. ב"ה, בשנים האחרונות ניכרת יותר התעניינות בתחום, ויוצאים לאור חיבורים רבים על עבודת כהן גדול ביום כיפור. רבים גם מוציאים לוחות עם פירוט סדר עבודת כהן גדול ביום כיפור, בהתאם לזמני היום. על כמה מחיבורים אלה הסתמכתי בהוצאתי לאור בס"ד את המחזור ליה"כ סדר התפילה.

ויהי רצון שנזכה במהרה לראות עבודת כהן גדול ביום הכיפורים

נב. על העיקר והטפל בסדר התפילה בזמן הזה שבעוה"ר בית המקדש חרב, ע"י קונטרסי יום סליחה. עיקרי הדברים הובאו בעלון החדשי.

להערות והארות בענייני העלון: יחזנת נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com
ניתן לתרום (גם הנעזות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אוטוריין' לשונות 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'

ברכת מזל טוב

לר' יהודה אפשטיין שליט"א ראש אגודת קדושת ציון

לרגל שמחת נישואי בתו בשעה טובה ומוצלחת

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל ויזכו לראות דורות ישרים ומבורכים

בשורה משמחת לתושבי מודיעין עילית

גמ"ח לשכנו תדרשו

השאלת ספרי קדש קטנים לעולים לירושלים עיר הקדש, ללימוד בדרך.

הגמ"ח יתחיל לפעול אי"ח בקרוב, ויהיה פעיל בעיקר בשלש רגלים וכדומה. המעוניינים לתרום ספרים, יצרו עמנו קשר

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אוטוריין מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב'):

פרשת כי תצא: מנחה בחול: 6:50. מנחה עש"ק ובשב"ק: 6:10. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 7:35.

פרשת כי תבא: מנחה בחול: 6:40. מנחה עש"ק ובשב"ק: 6:00. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 7:15.

יבנה המקדש: כי תצא: כהונה: יקים. לוי: חשביהו. שיר: ד. והבאר. כי תבא: כהונה: חפה. לוי: שובאל. שיר: ה. ואז ישיר.